

DEZVOLTAREA REGIONALĂ – OPORTUNITATE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

REGIONAL DEVELOPMENT - OPPORTUNITY FOR THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*Dorin ANDROS, ORCID:
Universitatea de Stat din Moldova
Chișinău, Republica Moldova*

CZU: 352:332.1(478)

e-mail: dorin.andros@yahoo.com

The research defines the concept of the regional development, methodically cultivated in European states with the support of the European Union and emphasizes establishment of this policy in the Republic of Moldova. Also, a range of general and sector recommendations are formulated, whose implementation would redefine regional development policy in the Republic of Moldova and boost territorial growth and development in an external periphery of the European Union.

***Keywords:** regional development, cohesion policy, structural instruments, efficiency and equity.*

Apropierea pe diferite domenii de activitate dintre statele lumii a generat un nou model al economiilor naționale, reprezentat de interacțiunea dintre acestea. Aceste interconexiuni formează premisele dezvoltării economice, științifice, demografice, sociale, culturale, la nivel global. În spațiul european, interconexiunile existente între state au condus la apariția și dezvoltarea unui spațiu comunitar sub forma Uniunii Europene. Pe fundalul acestor fenomene, continuă să persiste și să se amplifice decalajele economice și sociale între diferite state și regiuni. Din acest motiv, politica de coeziune și dezvoltare regională reprezintă unul dintre cele mai importante instrumente ale Uniunii Europene, al cărui obiectiv strategic este reducerea decalajelor economice și sociale și promovarea dezvoltării echilibrate în statele și regiunile sale [1, p. 2].

Dezvoltarea regională a evoluat în spațiul european de la o idee, un concept până la nivelul de a pretinde că este o „știință” în adevăratul sens al cuvântului. Astfel, autoarea română Daniela Antonescu prezintă acest lucru în aspect evolutiv și ne vorbește despre „știința regională” care s-a constituit și dezvoltat cu precădere începând cu sec. XIX [1, p. 32].

Indiferent din care perspectivă am analiza această abordare – economică, socială sau politică, pilonii de bază ai acesteia îi constituie **regiunea și documentele de planificare strategică**.

Din punct de etimologic, termenul *regiune* provine de la cuvântul „regere” care înseamnă a stăpâni, a diviza. E. Reclus îl definea ca un spațiu care servește ca bază pentru

divizarea administrativă a statelor-națiuni [2, p. 42]. Plecând de la regiunile naturale la regiunile omogene, istorice, culturale, s-a ajuns la regiunea funcțională, inclusă, ulterior, în teoria spațială și în dezvoltarea regională, inclusiv în creșterea economică.

Într-o altă accepțiune, conceptul de regiune implică două aspecte majore: primul poate fi definirea și delimitarea unui teritoriu după anumite criterii, iar al doilea – un anumit nivel administrativ sub-statal [3].

Carta Comunitară a Regionalizării definește regiunea „ca un teritoriu care formează, din punct de vedere geografic, o unitate netă sau un ansamblu similar de teritorii în care există continuitate, în care populația posedă anumite elemente comune și care dorește să-și păstreze specificitatea astfel rezultată și să o dezvolte cu scopul de a stimula progresul cultural, social și economic” [4, p. 127].

Alți autori definesc regiunea având la bază interdependența dintre sistemele de resurse naturale și populațiile umane.

Parlamentul European definește regiunea drept „teritoriul ce formează din punct de vedere geografic o unitate evidentă și a cărei populație se caracterizează prin anumite elemente commune” [5, p. 64].

Planificarea strategică, materializată în documentele de planificare, presupune un ansamblu de acțiuni coerente prin care se urmărește dirijarea activității economice corespunzător anticipărilor, determinate științific, în cadrul unui plan. Planificarea se concretizează într-un plan teoretico-aplicativ, pentru toate domeniile dorite de a fi dezvoltate, fie că vorbim de comunicații, transport sau energie. Atunci când vorbim despre faptul că acest plan este teoretico-aplicativ, ne referim la faptul că există anumite ținte care fie nu vor fi atinse deoarece nu se va reuși obiectiv atingerea acestora, fie acestea vor cădea în desuetudine la o anumită perioadă.

Mecanismul de planificare regională își propune, în general, atingerea a două tipuri de obiective:

a) un prim obiectiv este legat de realizarea unui echilibru între diferitele elemente ale dezvoltării regionale: infrastructură, resurse endogene, sprijinirea investitorilor și a firmelor existente, sprijinirea învățământului de toate tipurile, transferul tehnologic, cercetarea științifică etc.;

b) mobilizarea tuturor actorilor implicați în procesul de dezvoltare regională. Planificarea strategică oferă posibilitatea definirii parametrilor în funcție de care se va stabili care sunt prioritățile de intervenție, cine are răspunderea și care sunt condițiile în care se vor mobiliza partenerii implicați [1, p. 67].

În ceea ce ne privește, considerăm că **dezvoltarea regională** are drept rezultat impulsivarea și diversificarea activităților economice, stimularea investițiilor, contribuția la reducerea șomajului și nu în cele din urmă să conducă la o îmbunătățire a nivelului de trai, iar **politica de dezvoltare regională** reprezintă un ansamblu de măsuri planificate și promovate de autoritățile administrației publice locale și centrale, în parteneriat cu diverși actori (privați, publici, voluntari), în scopul asigurării unei creșteri economice, dinamice și durabile, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local, în sco-

pul îmbunătățirii condițiilor de viață. Principalele domenii care pot fi vizate de politicile regionale sunt: dezvoltarea întreprinderilor, piața forței de muncă, atragerea investițiilor, transferul de tehnologie, dezvoltarea sectorului IMM-urilor, îmbunătățirea infrastructurii, calitatea mediului înconjurător, dezvoltare rurală, sănătate, educație, învățământ, cultură.

Politica de dezvoltare regională, ca oricare altă politică conceptualizată și intens promovată, are la bază o serie de principii, printre care:

- Principiul descentralizării procesului de luare a deciziilor, de la nivelul central / guvernamental spre cel al comunităților regionale;
- Principiul parteneriatului între toți actorii implicați în domeniul dezvoltării regionale;
- Principiul planificării – proces de utilizare a resurselor (prin programe și proiecte) în vederea atingerii unor obiective stabilite;
- Principiul cofinanțării – contribuția financiară a diverșilor actori implicați în realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională [6].

Dezvoltarea regională vine să:

- Contribuie la solidarizare și coeziune socială. Solidaritatea se referă la faptul ca de această politică să beneficieze cetățenii și regiunile care sunt dezavantajate din punct de vedere social și economic. Coeziunea asigură beneficii pentru toți, astfel încât diferențele existente între venituri și nivelul de prosperitate din regiunile mai sărace să fie diminuate luându-se în considerare trendul negativ pe care îl înregistrează Republica Moldova la capitolul numărul populației. Acestea reprezintă valorile fundamentale de politică regională în UE.

- Reducerea disparităților structurale și asigurarea dezvoltării echilibrate pe întreg teritoriul, asigurând oportunități reale pentru toți. Politică regională promovată este menită să aducă rezultate concrete, coeziune socială și economică.

- Sporirea atractivității regiunilor prin atragerea investițiilor, prin îmbunătățirea accesibilității, furnizarea de servicii de calitate și protejarea mediului ambiant;

- Inovație tehnologică și progres pe dimensiunea antreprenorială și economică;

- Dezvoltarea culturii antreprenoriale și a serviciilor moderne de consultanță în afaceri, inclusiv a incubatoarelor de afaceri;

- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii agricole, agromagazinelor, centrelor de informare și susținere a producătorilor agricoli;

- Dezvoltarea infrastructurii de asigurare cu apă, canalizare, resurse energetice;

- Promovarea potențialului turistic regional și modernizarea infrastructurii turistice;

- Investiții în capitalul uman;

- Legislație favorabilă încurajării competitivității, concurenței loiale și meritocrației, norme mai clare privind informarea și comunicarea; guvernarea electronică în practică etc. [7].

Printre impedimentele care ar exista putem enumera:

- Dezvoltarea infrastructurii de asigurare cu apă, canalizare, resurse energetice;

- Promovarea potențialului turistic regional și modernizarea infrastructurii turistice;
- Investiții în capitalul uman.

În Republica Moldova, implementarea conceptului de dezvoltare regională prinde contur la începutul anilor 2000, însă este reglementată legal abia în anul 2006, prin adoptarea la 28 decembrie a Legii 438 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova [8], ca parte integrantă a Politicii de Coeziune a Uniunii Europene, care oferă statelor membre și regiunilor instrumente coordonate pentru a aborda provocări complexe într-un ciclu financiar de 7 ani specific Comisiei Europene care, în alte condiții, s-ar materializa pe deplin în 15-20 de ani.

Conform prevederilor Legii 438/2006, politica de dezvoltare regională la acea etapă era orientată spre planificarea și realizarea unei dezvoltări social-economice teritoriale echilibrate, spre sprijinirea nemijlocită a dezvoltării social-economice a zonelor defavorizate. În abordarea inițială, scopul politicii de dezvoltare regională a fost acela de a reduce disparitățile și de coeziune economică și socială.

Conform legii sus-menționate, pe teritoriul Republicii Moldova au fost create 6 regiuni de dezvoltare definite prin Lege – Nord, Sud, Centru, Chișinău, Găgăuzia și Transnistria.

În prezent, doar 4 dintre cele 6 regiuni sunt operaționale, iar cele mai de succes sunt RD Centru și RD UTA Găgăuzia.

Principalul document de planificare a dezvoltării regionale care reflectă prioritățile, mecanismele și măsurile prioritare este Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR) [9]. Pe parcursul anilor 2009-2020 au fost câteva cicluri de implementare a acestei Strategii atât la nivel național, cât și la cel regional. Actualmente avem aprobată Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru perioada 2022 – 2028.

Managementul instituțional este asigurat:

– la nivel central de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, a căror misiune este de a analiza situația și problemele din domeniul dezvoltării regionale, a elabora politici publice eficiente și a monitoriza calitatea acestor politici și acte normative, precum și a propune intervenții justificate care urmează să ofere soluții eficiente în domeniul dezvoltării regionale și, respective, aprobarea, promovarea și coordonarea la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regional;

– la nivel regional de către cele 4 Agenții de Dezvoltare regională și Consilii regionale pentru dezvoltare, a căror misiune este de a analiza dezvoltarea social-economică elaborarea, coordonarea, monitorizarea și evaluarea implementării strategiilor, a planurilor, a programelor și a proiectelor de dezvoltare regional [7].

În concluzie, putem menționa că politica de dezvoltare regională din Uniunea Europeană, ajunsă acum la maturitate, s-a conturat nu doar ca un instrument economic menit să asigure dezvoltarea armonioasă industrială, socială, dar și ca un mijloc de descentralizare și responsabilizare a comunităților locale față de propria lor soartă, în condițiile

în care societatea, în ansamblul ei, nu mai poate face față tuturor problemelor din ce în ce mai complexe apărute.

În ceea ce privește Republica Moldova, a fost creată baza instituțională și legislativă pentru elaborarea și implementarea politicii de dezvoltare regională, deoarece viitorul este al regiunilor din componența statelor și al celor transnaționale. Oamenii, teritoriile și relațiile constituie acel trio pentru viitor.

Referințe:

1. ANTONESCU, D. *Dezvoltare regională. Teorie și practică*. Copyright Editura Lumen, 2019, p. 297.
2. BAILLY, A. *La région: un concept fondamental pour l'interprétation des localités et des systèmes mondiaux*. Cybergeog, 1998, p. 342.
3. Oxford English Dictionary, second edition, edited by John Simpson and Edmund Weiner. Clarendon Press, 1989.
4. GÂF-DEAC, A.D. Procesul decizional administrativ în contextul dezvoltării regionale, În: *Revista Studii juridice universitare* (Chișinău), 2010, nr. 3-4, p. 127.
5. OPREA, F. *Politici ale Uniunii Europene*. Iași: Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2009.
6. Politica de dezvoltare regională. <https://www.mdlpa.ro/pages/politicadedezvoltareregionala>
7. Noul Concept (Paradigma) al Dezvoltării Regionale în Republica Moldova. Aprobă prin Decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr. 4/20 din 13.02.2020. <https://madr.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Noul%20concept%20%28paradigm%C4%83%29%20a%20dezvolt%C4%83rii%20regionale%20%C3%AEn%20Republica%20Moldova.pdf>
8. Legea privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, nr. 438 din 28.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 21.
9. Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova 2022-2028. https://midr.gov.md/files/shares/Strategie_DR.pdf